

HYGGESFRIA TYPFALL

Tänkbara skötselalternativ för omväxlande, biologiskt rika och vitala skogar.

FOTO: JÖRGEN SUNDIN

Skiktad granskog på bördig mark i höjdläge norr om Östersund, Jämtland.

Höglägesgranskog

med måttliga naturvärden

Kännetecken

Granskogar med lång skoglig kontinuitet i höjdlägen, ofta i spannet 450-700 meter över havet. Skogarna har varierande täthet och är ofta skiktade. Det är vanligt med inslag av mycket gamla träd. Hänglavar och stora myrstackar är vanligt förekommande.

Framförallt i nord- och ostsluttningar är lokalklimatet i dessa skogar fuktigt. Skogen brann därför sällan och har ofta lång trädkontinuitet. Inväxning av ny skog sker främst i mindre luckor efter stormfällning. Snöbrott är också en relativt vanlig störning i dessa skogar.

Rennäringen nyttjar höglägesgranskogar framförallt under perioder då marklavsbetet är svårtillgängligt under snötäcket och hänglaven är den föda som renarna kan komma åt.

Syftet med en hyggесfri metod i höglägesgranskog är att bevara trädkontinuiteten i bestånd med biologisk mångfald som främst är knuten till en kontinuerlig förekomst av gamla träd och levande trädrotter. Det kan t ex gälla hänglavar eller en markflora av kärlväxter och svampar som är beroende av trädkontinuitet. För vissa fågelarter, som exempelvis lavskrika och en del mesar, är denna miljö livsviktig. Ett viktigt syfte kan också vara att gynna rennäringen, framförallt genom att hänglavs-förekomst bevaras.

Många av höglägesgranskogarna har så höga miljövärden att de klassas som nyckelbiotoper och ska då lämnas orörda!

Målbild för skogen, skötselriktning

Skötsel/hänsyn

Där skogsbruk kan bli aktuellt i höglägesgranskog med miljövärden och värden för rennäringen är det av stor vikt att trädkontinuiteten bevaras.

För att undvika kalavverkning är därför blädning ett alternativ. Skogen kommer då att kännetecknas av att det kontinuerligt finns ett trädbestånd med spridning i höjd och grovlek. Inslag av gamla träd och en del död ved finns hela tiden.

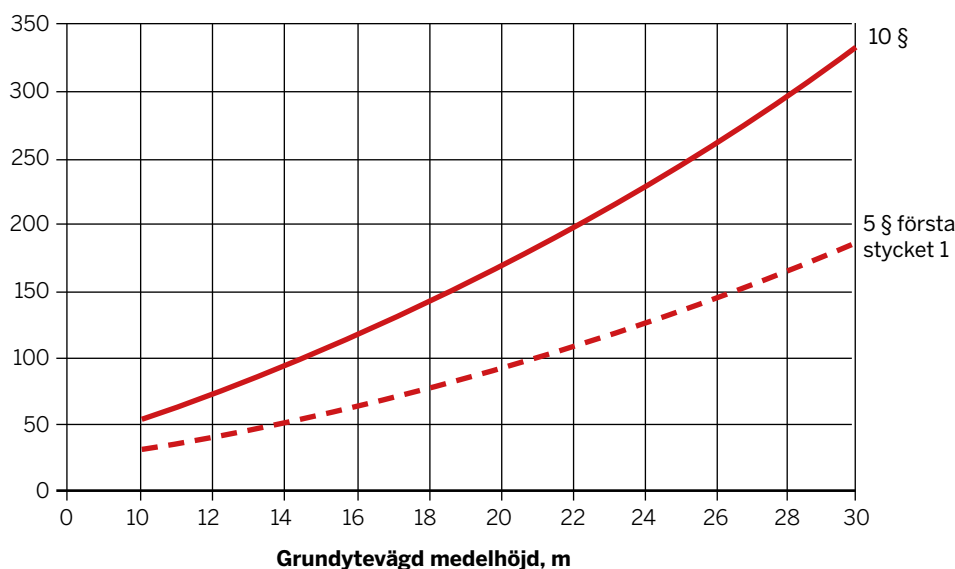
Volymblädning kan tillämpas. Uttag på max 30 % av

volymen görs då med ca 15-25 års mellanrum (ibland längre). Kvarvarande volym ska hela tiden ligga över § 10-kurvan i skogsvårdslagen (se figuren nedan).

Uttaget görs i huvudsak bland de grövre träden.

Det är viktigt att komma ihåg att inslag av gamla träd, riktigt grova träd, döda träd och hänglavs bärande träd ska bevaras i beståndet och därför ska lämnas som naturhänsyn. Hänsynsområden kring bäckar, surdråg och liknande sparas orörda precis som vid vanligt trakthyggesbruk.

Volym, m³sk/ha

10 § skogsvårdslagen
Lägsta virkesförråd efter avverkning i barrskog som syftar till att främja skogens utveckling.

5 § första stycket skogsvårdslagen
Virkesförråd i barrskog, björkskog och blandskog av barrträd och björk som anger den nivå där skyldighet att anlägga ny skog normalt inträder.

Beskrivning av inledande skötselåtgärder

Om blädningsskogsbruk ska inledas blir ofta den första åtgärden att planera och hugga upp stickvägar. Uttaget i stickvägarna blir normalt 15-20% av beståndets volym och kan kompletteras med ett visst uttag av grövre eller skadade träd mellan stickvägarna.

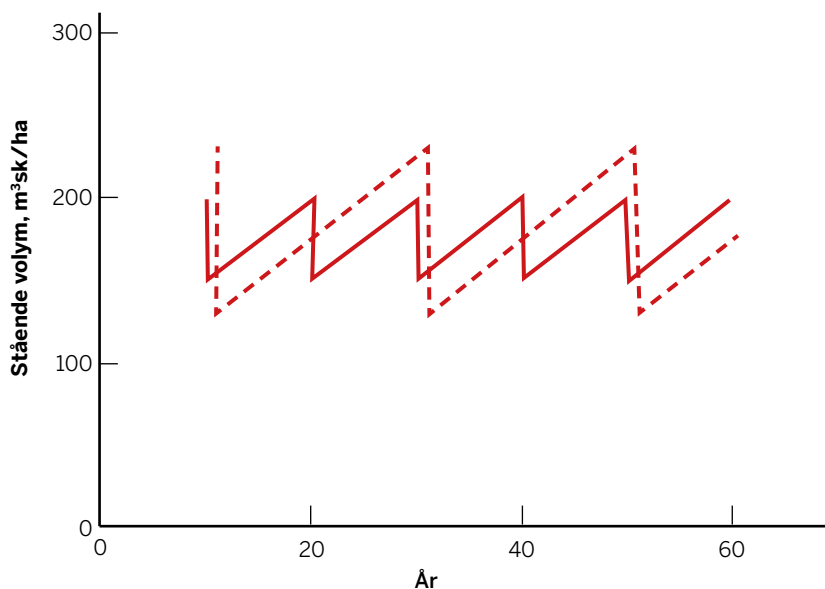
Det är inledningsvis viktigt att stickvägarna planeras

noggrant med tanke på att de troligen ska användas även under kommande blädningshuggningar. Utnyttja gärna markfuktighetskarta och terrängskuggningskarta vid planeringen! Det är också mycket viktigt att hänsynsytter som ska lämnas orörda noteras och märks upp i terrängen innan första huggningsingreppet.

Beskrivning av senare skötselåtgärder

Ungefär 15-25 år efter det första ingreppet har normalt volymen per hektar växt till så att det finns utrymme för ett nytt uttag på 25-30 % av volymen. Eftersom stickvägarna nu redan finns på plats kan uttaget göras mera jämnt mellan stickvägarna.

Blädningarna bör normalt göras under senhöst eller vinter eftersom risken för spridning av rottröta i granbestånd är mycket hög när temperaturen i luften är varmare än + 5 grader. Alternativt kan stubbehandling användas.

Virkesförrådets principiella utveckling över tiden i en skog skött med blädningsbruk med korta respektive långa intervall mellan blädningarna. (Figur hämtad ur Skogsskötselseriens "Blädningsbruk".)

Fjällskogshuggning

Denna metod förutsätts ha tillämpning endast inom området för fjällnära skog.

Fjällskogshuggning är en avverkningsform där huvuddelen av de grövre träden avverkas. Underväxt och en del av det gamla beståndet lämnas och kan därmed bidra till att arter som har behov av trädkontinuitet kan klara sig kvar.

Framtida bestånd bygger på befintliga beståndsrester och beståndsförnyring. Antalet utvecklingsbara plantor efter avverkningen måste vara fler än 500 per hektar för att metoden ska fungera och vara tillåten enligt skogsvårdslagen.

Fortsatta virkesuttag beräknas vara möjliga med 30-50 års mellanrum.

Lämpliga bestånd för fjällskogshuggning är gran-skogar, ofta med inslag av björk, där beståndshistoriken gett upphov till ett ojämnt krontak med träd och plantor i alla åldersklasser. Befintliga plantor och yngre träd bör finnas i mindre luckor bland de äldre träden och växa med god vitalitet.

En förhållandevis stor andel av beståndets virkesförråd tas ut vid fjällskogshuggning och avverkningen bör därför betraktas som en förnygringsavverkning som kräver tillstånd från skogsstyrelsen.

FOTO: STEN EDLUND

Röjd skog 2013 efter fjällskogshuggning 1974 på 550 meters höjd över havet i Ottsjö, Jämtland. Typiska karaktärer i denna typ av bestånd är den stora diameterspridningen och den rätt stora lövblandningen.